

ДМИТРИЙ БИЛЕНКИН НЕ СТАВАЙТЕ МИСТИК!

Превод от руски: Искра Баева, 1983

chitanka.info

Мислите при висока температура пълзят и затъват като муха в мед. Лениво, без желание, в кръг. Различните дреболии се сменят монотонно като шарката на тапет, приличат на набраздена топла морска шир, в тях няма прекъсване, няма и ясна връзка, кулминация също; даже раздразнение не изпитваш от ненавременния грип. Впрочем кога ли грипът е навременен? Само когато искаш да изклинчиш от някоя работа, по-досадна и от болестта. А аз бях в отпуска в малко градче от Закарпатието, имах пълна свобода и разчитах да си почина и да поработя на воля. Вместо това лежах покрит с одеяло в старата къща, а още по-точно — в „стаята с призрака“.

Всъщност, стаята беше много уютна и евтина, само малко позапусната. Срещу кревата имаше камина, която сега, в светлината на нощната лампа, зееше разтворена и черна като отвора на пещера. Големият килим на пода напомняше за старостта, забравата, праха и подобни сериозни неща. Някогашните весели тапети на пурпурни рози бяха порядъчно захабени и от тях ме гледаха най-различни петна, които при желание можеха да придобият значение и цвят на избеляла кръв. Но аз нямах такова желание. Напротив, бях им благодарен, защото подозрителната неяснота на грубоватите рози, пурпурната им мрачност в сумрака със сигурност ми помогнаха да се настаня в това тихо убежище само за рубли на ден, след като вече се бях отчаял, че някъде ще мога да намеря стая. Беше средата на сезона, нашествие на жадуващите за слънце и грозде северняци! Тогава дълго крачих по нагретите до сух блясък павета, напразно чуках на вратите на уютните къщички, стоически посрещах вежливите усмивки на отказа и продължавах по-нататък от един сенчест оазис към друг. Никъде нямаше места и аз вече се чувствавах така, както сигурно се чувствава бездомното куче — унижено, несериозно, като праха под краката, никому ненужно съществуване, когато една тънкокрака дванадесетгодишна фея по шорти, като подсмръкна, махна с ръка към края на уличката:

— А вие опитайте при чичо Мартин. У тях наистина е мръсно... Но може и да ви даде стая. Направо, после наляво, старата къща, е-ето там, виждат се керемидите в пролуката!

Собственикът на къщата приличаше на изплашен бухал. Даже ризата му беше някак си издута, посивелите му коси стърчаха накъдето им паднеше, а очите му под кръглите очила ту мигаха често-често, ту

напротив, застиваха неподвижно, сиви, какъвто беше и целият външен вид на стопанина. Мартин по-скоро не говореше, а мънкаше и не беше ясно кое преобладаваше в междуметията му — смущението или нежеланието да обясни. Отначало ми отказа, но го направи така неуверено, че аз продължавах да го убеждавам, а сигурно видът ми беше по-красноречив и от думите; събеседникът ми явно усети известно морално неудобство от позицията си и като мигаше по-често от обикновено, се размърда неспокойно.

— Не, не, не искам да ви подведа... ъ-ъ... изобщо... тук, знаете ли... Впрочем, обаче... Да, разбира се, човек без свой кът е по-зле от кът без човек, но... Слушайте, как се отнасяте към призраците?

— Какво?!

— Ясно... — той тъжно поклати глава. — Виждате ли, стая има, празна е, но в нея... ъ-ъ... се е заселил призрак. Не мога да ви помогна — тъжно добави той.

За щастие аз даже не се усмигнах. Дългите мъки при обикалянето ме направиха пророк и дипломат. Веднага без всякаква логическа обосновка отхвърлих мисълта за лекото умопобъркване на събеседника си, с вътрешното си зрение забелязах под ризата му мъничкото кръстче (впрочем, изпъкналостта на този амулет можеше и просто да се види под тъканта) и разбрах с какъв човек имам работа. Мартин искрено искаше да помогне на ближния си, но съвестта, дългът не му позволяваха да събере човека с нечистата сила, а отгоре на всичко да му взима и пари. Същевременно, обаче, го мъчеше мисълта, че ето, има свободна стая, ето и човекът, на когото тя е нужна на всяка цена. Известна роля играеха, разбира се, и парите.

Вече спокойно, с разбиращ израз на лицето, аз се осведомих откога се е заселил призрактът, какво си позволява да върши и убедих Мартин, че перспективата да се срещна с него съвсем не ме смущава. Не започнах да привеждам аргументи, че не вярвам в никакви призраци (този довод не би го убедил), а просто казах, че щом за него, Мартин, призрактът не е опасен, значи и аз ще мога някак си да свикна с него.

Това направи нужното впечатление.

— Е, аз все пак не живея в стаята — поколеба се той. И децата я избягват. Малкият опита при последното си посещение... А!

— Та аз за кратко. Сам казвате, че той не се появява винаги. Ще опитаме, от опит глава не боли...

— То си е така... — Мартин тихо въздъхна. — Добре, аз ви предупредих. Само че, знаете ли? Казвайте на всички, че съм ви взел пълната такса, защото съседите... Е, разбирате.

Така аз намерих подслон. А също и въображаем призрак и съвсем реален добродушен домакин, с когото под майчинската грижа на стопанката още първата вечер се оправихме с бутилка домашно вино. Вече в леглото аз лениво си помислих колко интересно е устроен животът и какви ли не хора има в него. Предполагах ли аз тази сутрин, че ще се срещна с психология от друга епоха и ще разговарям с човек, за когото божията промисъл и нечистата сила са също такава реалност като телевизора и космическите полети? Разбира се, не. Всеки се движи в своя кръг, живее с неговите представи и често забравя, че това съвсем не е целият свят.

Никакъв призрак аз, разбира се, не видях нито тази нощ, нито следващите. Това, всъщност, и трябваше да се очаква, но съвсем не защото не съществуват призраци. Проблемът за съществуването на каквото и да било съвсем не е толкова прост, както се струва на хората с еднопосочен манталитет, за които нещо или съществува, или го няма. Освен геосферите съществува още и ноосфера, а тя съвсем не е пустиня. Психическите усилия са сътворили и сътворяват в нея не по-малко странни, отколкото в биосферата, създания, които всъщност още чакат своя Линеи и Дарвин. Съществуват ли Хамлет и Дон Кихот? Няма ги, никога не са съществували във физическия свят, но в духовния съществуват като образ и могат да бъдат вплътени на сцената, тоест отчасти да преминат в сферата на телесната осезаемост. Призраците са създания от същия вид, макар и от друг род. Те са родени не от изкуството, а от религиозната мистика, те са продукт на светогледа на една отминала епоха, но за тези, които вярват в тях, съществуват и до ден днешен. Въображението може да ги възкреси, тук играе роля и психиката на самия зрител, обаче това вече в частност. Важното е, че на мен призрак не може да ми се яви, защото аз не вярвам в тях.

Той и не се появи, като по този начин хвърли Мартин в леко недоумение. Естествено, аз нищо не му обясних и даже не намекнах, че ако той не беше чак толкова чувствителен и ако предлагаше на всички „стая с призраци“, то по такъв начин можеше да увеличи броя на желаещите. Нещо повече, сигурно щяха да се намерят и такива, готови да платят тройно, само и само да има какво да разправят после. Какво

да се прави, вялото съществуване изисква гъделичкане на нервите и добрият стар призрак щеше да става за тази работа не по-зле от измислицата за някакъв си „Бермудски триъгълник“. Нищо подобно не казах на Мартин, напротив, на шега споменах, че изглежда не съм се харесал на призрака и нищо чудно той завинаги да напусне помещението. „Дай боже...“ — промърмори Мартин не съвсем уверено, но аз не се съмнявах, че посях в него някаква надежда. На повече и не разчитах. Атеистът трудно може да бъде накаран да повярва в отвъдния свят, но много от нас кой знае защо са уверени, че обратната задача е къде-къде по-лесна.

Така или иначе, всичко беше прекрасно, ако не беше проклетият грип. Макар че кога друг път ще можеш просто така да лежиш, без да се безпокоиш за нищо, да забравиш за времето? Ако искаш да се държиш в средата на течението — гребни с всичка сила, такава е участта на съвременния човек и грипът, въпреки всичките му неприятности, все пак е и разтоварване. Навън отдавна се мръкна, в къщата беше тихо, даже не ми се четеше, лежах и гледах безучастно неясните петна на тапетите и бавният поток на мислите ми така ме унесе, че не чух стъпките на Мартин зад вратата.

— Да-да — стреснах се от чуването. — Влезте!

Отначало в пролуката на вратата се появи табла с гарафа и чаша, издаваща леко звънене при допира си с шишето. Както и при предишните си посещения Мартин скришом ми хвърли поглед, в който се четеше надежда да ме види оздравял и когато тази нарежда не се оправда, лицето му веднага помръкна. Подозирах, че добрата душа на хазаина ми се измъчваше от съзнанието за неволна вина, тъй като аз се разболях в къщата му и сигурно той, стопанинът, нещо не беше предвидил, нещо не беше се погрижил както трябва, тъй като, каквото и да си говорим, разболях се само аз, у съседите всички наематели бяха здрави и в града не се чуваше за никаква епидемия. Допускам даже, че в причините на моята болест Мартин виждаше коварния замисъл на призрака, който кой знае защо не се беше решил да действа открито и прибягна към такава маневра.

— Ето — каза той, като остави гарафата с лимонадата. — Как се чувствувате?

— Нормално...

Веждите на Мартин леко се повдигнаха.

— Нормално — повторих аз. — Защо не? Вирусът е честен противник. Веднага се обажда и организмът започва борба и така ние се борим един с друг.

— Все се шегувате... Поне аспирин да бяхте взели, а още по-добре — антибиотик.

— Драги Мартине, вие сте ужасно нелогичен! Спорен вас всичко е в божиите ръце, тогава какво значение има ще гълтам ли хапчета или не?

— Извинете, но вие сте нелогичен. Бог е дал на човека разум, разумът е създал лекарства, значи трябва да ги използваме. Вие сте човек на науката, а ги пренебрегвате...

Той поклати глава с укор.

— Науката — възразих с въздишка — ни учи не на смирение. Но не и на прекомерна гордост. А на разбиране. С лекарствата, знаете ли, е както с автомобила: ще те закара по-бързо, но с него можеш да се отучиш да ходиш пеш. Всяко нещо с времето си, съгласен ли сте?

— Е, както искате... трябва ли ви още нещо?

— Не, благодаря за напитката, не ми трябва нищо повече.

Мартин нямаше друг повод да се забави, но продължи да седи в креслото. Видът му беше много смутен, по нещо напомняше неловък търговец, даже косата му беше щръкнала повече от нормално, а ръцете му постоянно пълзяха по коленете, кръглите очи не ме гледаха пряко и мигаха.

— Не се тревожете, всичко ще се оправи — казах аз. — Голяма работа, грип!

— Не, не, аз не за това... Сега, разбирате ли, е пълнолуние...

— Да? Е, и какво?

— Най-неспокойното време... Вие пак ще ми се смеете, но...

— А-а! Призракът. Достатъчно, Мартин, нищо няма да ми се случи.

— Да, да... Но, знаете ли, за всеки случай... На вас ви е все едно, нали? А на мен ми е някак по-спокойно така...

— Благодаря, Мартин, само че защо трябва да се премествам? И вас ще притесня, и за мен ще е неудобно. Да оставим това.

— Не, не, вие не ме разбрахте! Разбира се, най-добре би било да се преместите, но, както виждам, науката все пак възпитава прекомерна

гордост... Ама не говорим за това! Но... Нали няма да се разсърдите, ако закача над вас... Все пак той може да се изплаши.

С тази думи някъде дълбоко от дрехите си Мартин измъкна изящно костено разпятие.

Аз едва не се разсмях. Искях да кажа, че разпятието сигурно вече е висяло тук, но никак не е помогнало (и как ли?), но в очите на Мартин се четеше такава молба, грижата му за мен беше толкова трогателна, че аз бързо кимнах.

— Това е чудесно, прекрасно — зарадва се Мартин. — Така и на душата ми ще е по-спокойно... Имате право да отричате всичко, но опитът на бащите ни, уверявам ви, все пак струва нещо... Та аз мога да ви бъда баща!

— Каквото не може да се отрече, не може — казах аз (вече не ми се искаше да споря). — Лека нощ.

— Минутка — Мартин се наведе да закачи разпятието и над мен се разклати коремчето му. — Ето... Лека нощ, лека нощ!

Като повдигаше високо пети в закърпени чорапи, той меко, като на ски, се плъзна към вратата и старателно я затвори зад себе си.

Аз станах без желание, щракнах лампата, съблякох се, изключих нощната лампа и се завих по-плътно с одеялото. Топлата пещера на постелята ми се стори най-уютното място на земята. Мъглявите откъслечи от мисли продължаваха бавно да кръжат, не се съмнявах, че веднага ще заспя. Но това очакване не се сбъдна, вероятно доста бях дремнал през деня.

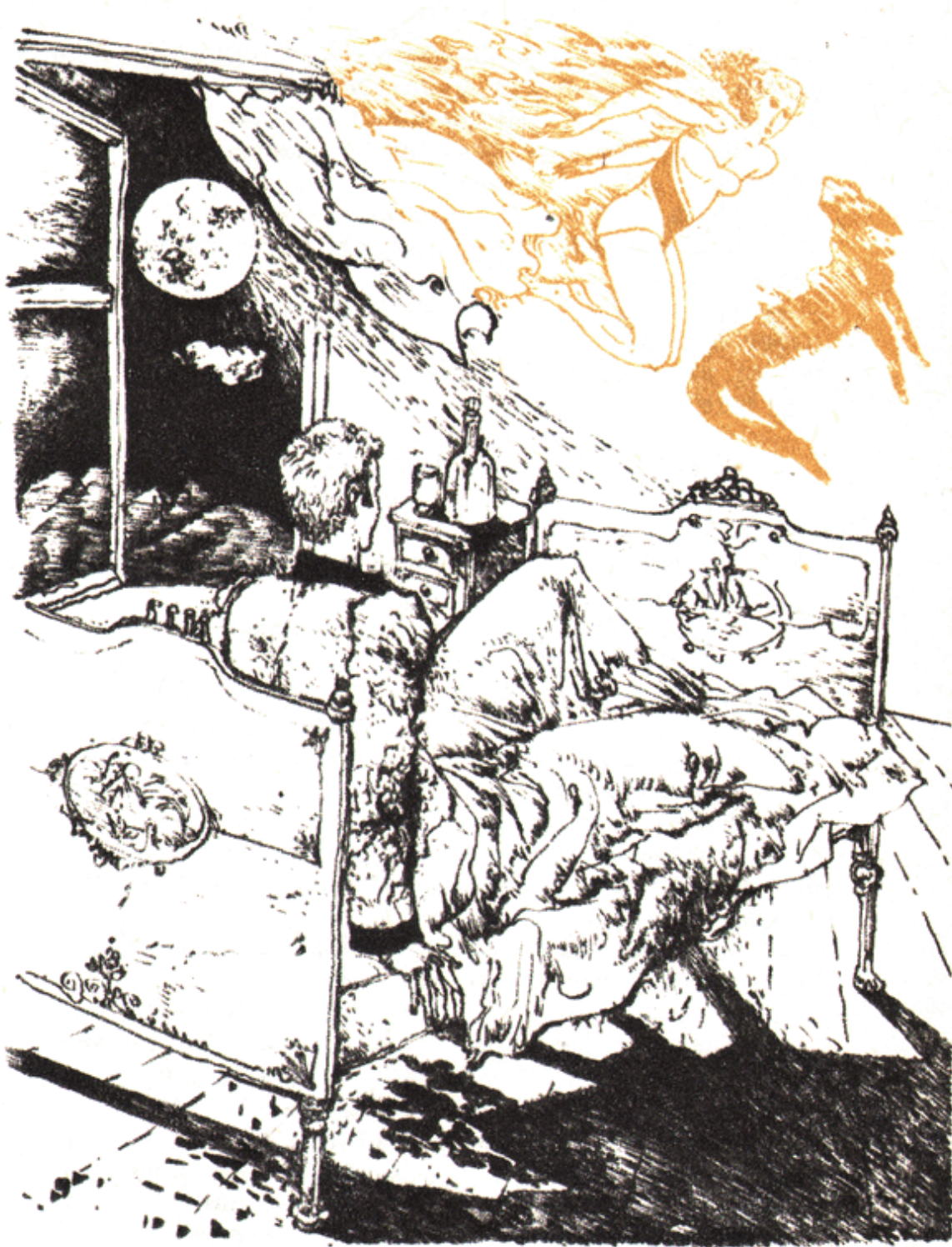
Впрочем, това нямаше значение, при висока температура малко неща имат значение. Някъде далече градският часовник би полунощ. Като го чух, отворих очи. Стаята ми се стори чужда, през прозореца беше влязла луната. Меката светлина на далечното кълбо посребряваше килима, косо разделен от сянката на рамката, покриваше с бяла глазура чаршафа върху краката ми, в ледени остриета се пречупваше от ръбовете на гарафата до главата ми, а извън пределите на това минерално сияние и блясък всичко беше потънало в мрак, толкова глух и черен, като че ли стаята се беше преместила на друга планета и въздухът в нея беше изгубил способността си да смекчава контрастите.

Изобщо лунната светлина има такова свойство, в нея има нещо от друг свят, не случайно тя лети от черните космически равнини до безнадеждно мъртвото кълбо; като се поддавах на нейната хипноза, аз

вяло помислих, че сега е най-подходящото време да се появи призракът. Полунощ в старинна (е, не старинна, но стара) къща, страховете на стопанина, тайнственият блясък на луната, какво още е нужно? Всичко е според класиката, наистина, леко преоценена, защото трябваше да бъде в замък, а не в стая за рубли на ден и не трябваше да има електричество, чиято прозаична светлина аз можех да предизвикам с едно движение на пръста си. И освен това призраците са по-скоро западноевропейско явление, отколкото руско. При нас всичко е някак си по домашному — е, там, таласъми, русалки, домашни духове и всичко без особени страсти, — чувства и прочее романтични изживявания. Къде ти там, Европа! Не един век наред там са издавали упътвания как трябва да говорим с призраците — вежливо и непременно на латински, което несъмнено е показвало аристократичната природа както на самите призраци, така и на тези, които си общуват с тях.

— Къде ти там, аз, плебейт... Като се наместих по-удобно, продължавах да разглеждам очертанията на лунната светлина и тъмнината. Всичко, определено всичко способствуваше за халюцинации и това ми беше даже интересно, защото досега никога не съм имал халюцинации. Не че чак толкова жадувах да ги позная, но защо ли пък не? Грипът съвсем не беше притъпил изследователското ми любопитство, обстоятелствата благоприятствуваха, здравият смисъл беше отслабил нормалната си хватка и с една дума аз чаках неизвестно какво в такова вяло и отречено състояние на болест, когато човек е еднакво способен да поглади както котка, така и мъркаща тигрица.

И дочаках. Девойката се появи в полегатото сияние, появи се изведнъж, без каквито и да било промеждутъчни стадии на материализация. Но ако това беше призрак, той беше съвсем необикновен. Никаква мистична полупрозрачност, никакви мъглисти наметала и горящи очи; изразът на девойката беше съсредоточен като на гимнастичка преди излизането на уредите; стройната ѝ, съвсем телесна фигура беше стегната в преливащ се бански костюм, който би хвърлил в смут всеки автор на готически романи.

Лекото нетърпеливо пристъпване на краката още по-рязко показваше гъвкавото движение на мускулите на гостенката ми. Никога не съм мислил, че халюцинацията може да се яви в толкова прелестен

образ! Без да се съмнявам ни най-малко в произхода му, аз все пак притиснах клепачите на очите си заради чистотата на опита. Но, уви, треската от грипа беше изтрила напълно от паметта ми, кое точно трябваше да се раздвои — видението или реалните предмети? Освен това, което беше вече съвсем непроситимо, аз се престарах с натискането и за момент съвсем ослепях. А когато зрението ми се възстанови, вече нямаше никакво раздвояване никъде. Бялото око на луната гледаше през прозореца както и по-рано, нищо не се беше променило в стаята освен позата на девойката. Привела се като за скок, опънала назад тънките си лакти, тя бавно се приближаваше към мен. Стъпките ѝ бяха беззвучни и меки, очите гледаха някъде над кревата, отчетливо виждах всяка гънка на окъпаното в лунната светлина тяло на девойката и в нея нямаше нищо нереално, освен...

Сянката, която се движеше с нея, не падаше в естествената посока! И очите ѝ проблясваха не тогава, когато върху тях падаше светлината... Срещу мен летеше призрак!

Сърцето ми удари като църковна камбана. Изгубих гласа си, не исках и не можех да извикам, а само стиснах с всички сила очи, като очаквах, че всеки момент ще ме докосне, ще ме прониже духът, който се преструва на човек.

Нищо не се случи, даже въздухът не се раздвижи. Когато отворих очи като след припадък, нямаше никаква девойка. Имаше нещо друго: точно пред леглото ми, с гръб към мен се издигаше тъмна мъжка фигура, напрегнато движещите се рамене на която показваха, че ръцете съсредоточено извършваха някаква работа.

Сянката на фигурата падаше според всички закони на оптиката.

Такава смяна на виденията е логична за сънищата, но не и за действителността, тъй като само в съня е възможно превръщането на нещо произволно в нещо съвсем друго. Обаче романите, където се твърди, че човек не може да разграничи кошмара от бодърствуването, лъжат. Ние прекрасно разделяме двете състояния, но сега в разгорещения ми ум всичко се смеси, не знаех на какво да вярвам, защото при грипа е напълно възможно и бълнуване. Колкото и да е странно, тази мисъл ме успокои и деловата поза на поредния призрак веднага ми подсказа единствено вярното за момента движение. Протегнах ръка към лампата, но не улучих и на пода със силен трясък падна чашата.

Ефектът беше потресаващ. Фигурата в черно подскочи като изплашен от изстрел елен, бързо обърна към мен бялото петно на лицето си и изруга от все сърце:

— Нейтрид оверсан! Какво пък е и това?!

Толкова искрената уплаха ми даде решителност.

— Къш! — казах аз тихо, но веднага се поправих.

— Изчезни!

— Слушайте, не бъдете мистик! — последва сърдит отговор. — Вие какво, не сте ли виждали крадци?

— Стига — твърдо казах аз. — Седнете, господин призрак, и да си поприказваме.

— Но моля ви се, аз...

— Не лъжете. Оверсан, нейтрид... крадците не говорят по този начин.

— Вярно — непознатият като че ли се усмихна. — Допуснат е пробив, струва ми се, че така се казва това? Ще се наложи да се обяснят някои работи...

Той седна.

— Запалете светлината.

Бързо натиснах копчето.

Н-да... Пред мен, спокойно скръстил ръце, седеше млад човек в доста странен черен комбинезон, чийто широк колан отпред беше обсипан с копчета, разноцветни сегменти на превключватели и други вече съвсем непознати атрибути на портативен пулт. Още по-забележително беше лицето на непознатия. Сякаш нищо особено, човек като човек, но умните му, прекрасни с откритостта си очи, като че ли блестяха отвътре. При това трудно беше да се каже кой кого разглеждаше с по-голям интерес: аз — него или той — мене.

— Разбрах — каза той внезапно. — Не сте заспали, защото сте болен.

Гласът му сега звучеше меко, от него изчезнаха изкуствените груби нотки, но стана по-ясен акцентът, макар че бях готов да се закълна, а и някои негови изрази потвърждаваха увереността ми, че пред мен стои мой съотечественик.

Или се опитва да се представи за такъв.

Впечатлението се раздвояваше. Озареното от вътрешна духовна светлина лице на чужденеца, чудесните умни очи, които не лъжеха, не

умееха да лъжат, всичко това предизвикваше доверие. Но останалото! Преправеният глас. Глупавата роля, която непознатият се опита да изиграе... Мен, най-обикновения човек, той разглежда, като че ли вижда хора за пръв път — как да разбирам това?!

Най-лошото от всичко беше комбинезонът му. Той не можеше да бъде продукт на човешки ръце, защото тъканта му... Тя поглъщаше светлината! Нито блясък, нито преливане, нито една гънка не беше в сянка и все пак този саван на мрака по някакъв необясним начин не само релефно очертаваше тялото, но и показваше всяко движение на здравите мускули, макар че пълната липса на светлини и сенки трябваше да направи това невъзможно. Толкова невъзможно, че прозаичната светлина на нощната лампа съвсем не отведнъж ми показва тази неестествена особеност на облеклото му. Но когато най-после я забелязах, по-точно казано, когато съзнанието я възприе и оцени, то сякаш под черепа ми премина мъхната лапа с остри нокти.

— Кой сте вие?! — извиках аз.

— Човек — изглежда нервността ми искрено учуди, даже огорчи непознатия. — Наистина, не съвсем такъв като вас.

— Не съвсем... Нещо като онази девойка?!

— Нищо подобно! Тя беше обикновен фантом. Не разбирам реакцията ви.

— Ах, значи така... — Въпреки нежеланието ми в мен внезапно се пробуди иронията. — Нищо, значи, особено, обикновен, всъщност, призрак...

— Не е призрак — пришълецът се намръщи с досада. — Фантом. Това са различни неща, тъй като фантомите за разлика от призраците съществуват физически.

— Радвам се да го чуя... Много, много интересно особено когато започват да те нападат...

— Това е досадно, по наша вина, стечение на обстоятелствата, извинете ни, моля ви.

— Е, какво пък толкоз! Един... ъ-ъ... фантом повече, един по-малко, дреболии!

Махнах с ръка, което предизвика усмивка на лицето на госта.

— Странно — каза той. — Струваше ми се, че хуморът и мистиката са несъвместими. Въобще, аз си представях един мистик малко по-другояче.

— Един мистик ли? — аз се задъхах от възмущение. — Кой тук е мистик?

— Вие.

— Аз?!

— А нима не?

Той посочи разпятието.

— Не е мое — казах рязко, защото се разсърдих не на шега и вече не чувствавах никакъв страх. Който и да беше този нощен гост, той нахлу в моя свят, в моята действителност, която аз съвсем не смятах да отстъпвам на никакви пришълци, та макар и да бъдат три пъти фантоми или някакви си други, от друго измерение, биороботи. Сърцето ми биеше бавно, аз бях спокоен като арктически айсберг.

— Не е мое — повторих. — При това да си мистик и вярващ не е едно и също. Но това не ви засяга.

— Прекрасно! — възкликна гостът от неизвестното. — Но щом не вярвате в нищо подобно, защо се съмнявате, че аз съм човек?

И още пита!

— Има факти и логика — промърмори.

— Нима те опровергават думите ми?

— И още как! Призрачната девойка. Вашето покривало...

— Покривало? — той погледна дрехата си с недоумение. — Не разбирам...

— Светлината — поясних. — Няма сенки.

— А-а! Е, и какво от това?

— Няма такава материя.

— Но точно това потвърждава думите ми! Именно човекът създава това, което го няма.

— Или извънземният разум...

— Който в момент на уплаха (а вие, да си призная, тогава ме уплашихте) извиква на руски? Къде ви е логиката? Нима не е ясно, че аз съм обикновен човек, само че от друг век?

За секунда онемях. Това трябва да се смели. От друг, значи, от някой бъдещ век... Н-да...

— Да допуснем — казах накрая. — А девойката?

— Какво — девойката? Отклонение от нашата действителност. Обикновен фантом, вече ви обясних. Та нали познавате холографията!

— Но нейните образи не се разхождат нощем! Не нападат хората! А още по-малко се местят във времето. Това е невъзможно, фантастика!

— Напротив, щом е фантастика, значи е възможно.

— Какво, какво? Ако е фантастика, значи... Това е дивотия!

— А какво са за миналия век телевизията, космическите полети, съживяването след смъртта, ако не фантастика? И за вас бъдещето неминуемо ще се окаже същото. Оттук и простият логически извод: фантастиката е първият признак на идващата реалност.

— Но няма нещо може да противоречи на природните закони?

— А с какво нашата поява тук им противоречи?

— Бъдещето е следствие на миналото! А вашето нахлуване... Следствието не може да изпревари причината!

— А известни ли са ви всички закономерности на причинно-следствените връзки? Нашият век не е толкова самоуверен.

— Нашият също...

— Не си личи. Струва ми се, че ви е по-лесно да ме признаете за призрак, отколкото да преразгледате представите си за естеството на времето.

Прехапах си езика. Нямахше какво да крия. Какво можех да противопоставя на доводите му, когато в паметта ми изскочи немаловажният закон за запазване на четността? Упорито да твърдя, че бъдещето още никога не е посещавало миналото? Това не е аргумент: моите съвременници уверено конструират атоми, каквито по-рано не е имало на земята, а може би и в цялата вселена. Какво, всъщност, ни е известно за времето, за неговите свойства и състояния? Едва ли в тази област знанията ни са по-пълни от представите на Демокрит за структурата на веществата. Моят гост беше прав: първият признак на продуктите на далечното бъдеще е тяхната невероятност според сегашните ни представи.

— Но — сетих се, — как да разбирам вашите действия? Отначало се появи фантомът...

— Той именно е и причината за всичко! Фантоматиката при нас е почти същото, каквото е при вас телевизията. За съжаление, не отведнъж, се появи едно странично и крайно неприятно следствие: фантомите понякога изчезват в миналото.

— Ама, моля ви!

— Ние бяхме поразени не по-малко! Понякога фантомите изведнъж изчезваха като... като призраци. Изчезваха неизвестно къде. Никой нищо не можеше да разбере, докато не обърнаха внимание на факта, че в литературата на миналото се появяват описания, които подозрително приличаха на срещи на хората с нашите фантоми.

— Какво?! Излиза, че всички тези призраци, привидения са продукт на вашата дейност, по-точно безгрижие?

— Съвсем не! Най-често те са точно това, което са: психогенни продукти на вярата, грешки на зрението и халюцинации. Само една малка, нищожна част... Ние едва повярвахме, беше прекалено фантастично.

— А-а, и вие също...

— Защо — „също“? Хора ли сме или не? Фантастичното е трудно и за нас. Проверихме всичко сто пъти. Уви! Всъщност, с това започна и развитието на хронодинамиката. Миналото трябваше бързо да се почисти от нашите „гости“, още повече защото нашата дейност създаваше все нови и нови тълпи фантоми. За някакво си средновековие много нямаше да се плашим, там на хората и така им се привиждат призраци навсякъде — повече или по-малко — няма особено значение, пък и фантомите по принцип не се изплъзваха толкова далече. Обаче в двадесети или двадесет и първи век нашествието им можеше да предизвика незакономерно възраждане на мистиката, което би се отразило върху историята, а следователно и върху нас. Парадокс. Всички поколения наивно мислят, че само настоящето е отговорно за бъдещето, а се оказва, че и бъдещето трябва да се грижи за миналото. Не е ли странно?

— Да... — бавно подох. — Всичко това трудно се побира в съзнанието. Макар че... как казахте? И бъдещето трябва да се грижи за миналото? Чуйте, че в това няма нищо странно, още повече ново.

— Как няма? — най-после и моят гост трябваше да се изненада. Даже веждите му подскочиха. — Та това е неотдавнашен извод на нашето време!

— Напрасно мислите така — аз изцяло се насладих на малкото си тържество. — Просто очевидното не се хвърля в очи. Историците винаги са се стремели да почистят миналото от наслоените лъжи, погрешни представи, по фрагменти са възстановявали неговата истинност, цялата пълнота на отминалия живот, като по този начин

духовно възкресяват предишните хора, мислите, постъпките, стремежите им... Какво е това, ако не грижа на бъдещето за миналото? Между другото не може по друг начин да се разглежда бъдещето в миналото, тоест да се разберат закономерностите, да се предвидят събитията, да се извлече поука от миналите грешки и така да се подобри бъдещето... Не, запазването на миналото съвсем не е ваше откритие. Просто вие имате други възможности и, както виждам, много по-големи задължения.

Трябваше да се види лицето на госта от бъдещето, докато говорех всичко това!

— Вярно! — възкликна той даже с известно уважение в гласа. — Съвсем справедливо е, ако не в детайлите, то по принцип! Не мога да разбера как толкова очевидна мисъл не е възникнала по-рано!

— Може би е възникнала — възразих аз. — В двадесети, деветнадесети век, а може и по-рано. Но е останала погребана в купищата книги и ние сега откриваме нечии записки.

— Прав сте — събеседникът ми се замисли. — Обикновена илюзия: нашият век е най-умният...

— Затова пък дейността ви потвърждава, че от век на век расте отговорността на поколенията, в това число и за миналото.

— Без съмнение. Знаете ли, аз съм щастлив. От това, че ние не само намерихме общ език, но и се обогатяваме взаимно, макар че между нас има такава пропаст във времето... — той поклати глава. — Само за това си струваше да направя грешка и да издам присъствието си тук. Вие, естествено, разбрахте добре какво правя тук и защо толкова исках да избягна срещата с предците?

— Сега ще проверя... И така, призракът, който изплаши моите хазяи, е вашият избягал фантом, при него всичко е ясно. Тоест, какво говоря? Всичко е неясно, но, вероятно, физическата природа на явлението аз не мога да разбера и да имахте право да ми обясните.

— Така е, няма да разберете, не се обиждайте!

— Нищо, аз и квантовата механика много-много не разбирам... Обаче имам някои други съображения...

— Да?

— Мисълта ми, разбира се, е банална. Това, което се случи с вас или нещо подобно, трябваше да се случи. То е неизбежно.

— Сигурен ни сте?

— И още как! Съвсем наскоро открихме, че без да искаме въздействуваме върху миналото. Без всякаква хронодинамика, между другото! Акрополът и не само Акрополът трябва да бъде спасен от замърсяване още сега, иначе въздухът на нашия век ще разяде тези частици от миналото. А вие, естествено, сте се справили с екологическата криза, щом съществувате и дори побеждавате времето. Но пред вас по принцип стоят същите задачи! Същите, защото колкото по-мощна е дейността на човека, толкова по-силен е натискът му върху всичко и толкова по-широки и парадоксални са последствията от този натиск, по-дълбоко е далечното им действие. Всичко! Някаква хронодинамика, охрана на самото време, рано или късно трябваше да стане за вас също такава необходимост, както за нас — запазването на водата, въздуха, почвата, нашето настояще и вашето бъдеще. Нима не е така?

— Не отричам и не потвърждавам — малко смаяно каза гостът ми. — За нас вие не можете да знаете всичко.

Аз се усмигнах.

— Мили мой, скъпи пра-пра-пра-внуко! Лицето ви е отворено. Може би са ви тренирали, учили да бъдете прикрит и да се преструвате, но все едно, не умеете да лъжете, което, всъщност, ми говори за бъдещето много повече от всичките ви обяснения.

— Нима е така?

— Да, именно така.

— Да-а — замислено каза той. — Да се преструваш, ако се случи нещо... Ех, вие, теоретици, познавачи... Благодаря, ще обърнем внимание.

— Не си струва... А впрочем, когато изпуснах чашата, не можехте ли вместо цялата тази глупава инсценировка просто да изчезнете във времето?

— И с това да ви докарам, може би, до инфаркт? — той ме погледна с упрек. — Да ви убедя в реалността на призраците ли?

— А, да! Е, разбира се, така... А тази, вашата... „гимнастичка“ успяхте ли да заловите?

— Тук е — той се потупа по колана. — Сега можете да спите спокойно.

— Та аз и така... Стоп! Защо така се изненадахте, че не спя?

— Когато се появих, аз веднага, както си е редно, включих... С една дума, всеки човек трябва веднага да потъне в непробуден сън и да забрави всичко, ако нещо му се е привидяло. За съжаление, средството не действа, когато организъмът се бори с вируси. Всъщност сега — той наблегна на думата „сега“ — вие сте съвършено здрав.

Наистина, от грипа нямаше и следа! Отдавна, и то толкова незабелязано, че аз едва сега обърнах внимание... Ах, този правнук, как успя да го направи?

— Благодаря — казах аз с чувство. — Много благодаря.

— Няма за какво. Обезпокоих ви...

— Какво говорите!

— ... и трябваше някак да се извиня. Но време е да се разделяме... Завинаги. Жалко, беше ми много, много интересно, не съжалявам за непредпазливостта си.

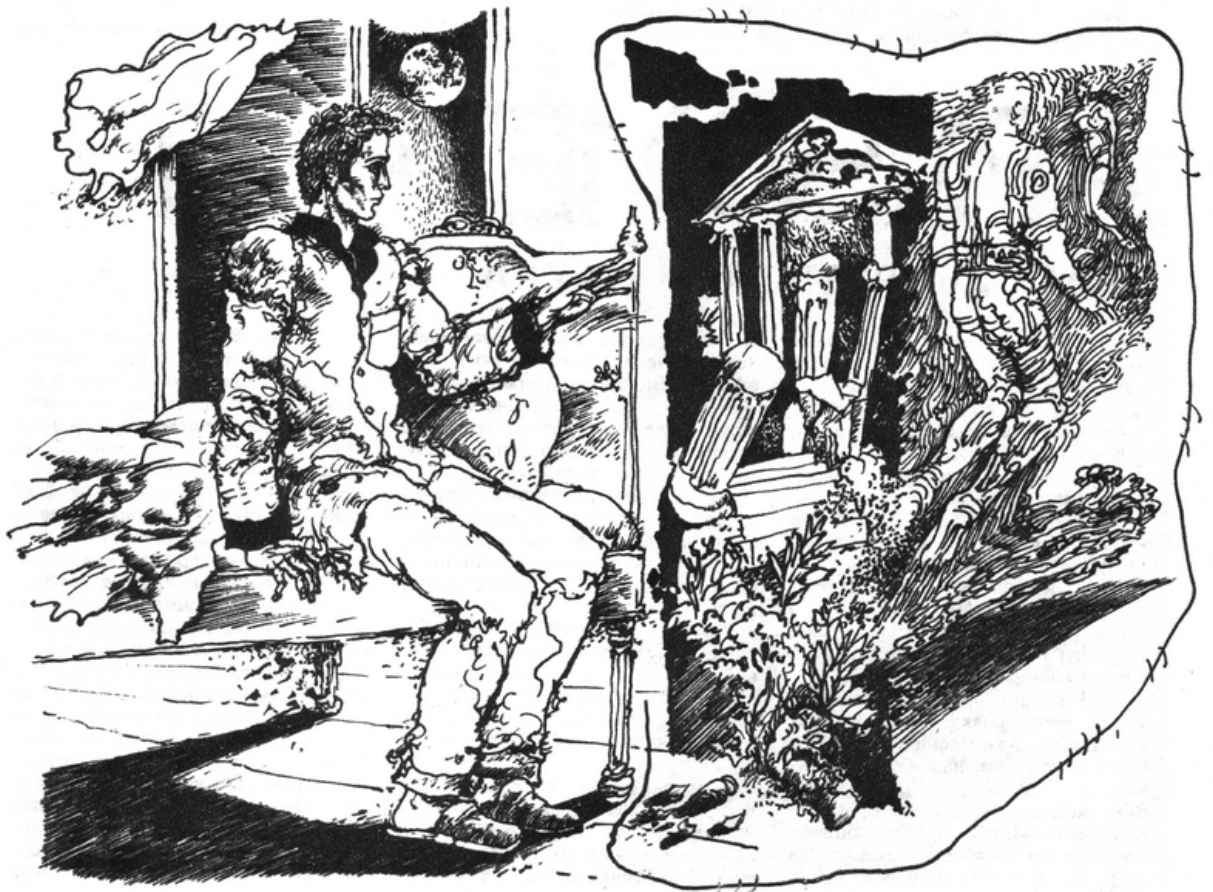
— Аз още повече! Почакайте... Не се ли страхувате, че ще разкажа за появата ви тук и с това ще повлияя по някакъв начин на историята?

Той поклати глава усмихнато.

— Та никой няма да ви повярва.

— Наистина. Но мислите, които, без да искате, изпуснахте...

— Както забелязахте, до тези мисли може да стигне всеки мислещ човек от вашата епоха. Това няма значение, напротив, мислете по-често за нас. Това е необходимо, та нали ние много повече зависим от вас... Сбогом, всичко хубаво в миналото!

С тези думи той изчезна. Изведнъж, мигновено. Даже не успях да забележа, натисна ли някое от своите копчета. Просто имаше човек — и изчезна. Колкото и да бях подготвен за това, все пак трепнах.

— Всичко хубаво в бъдещето — извиках в празното вече пространство.

Дали той ме чу през вековете?

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 1 от 1983 г.
Илюстрации: Людмил Асенов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.